

Determining Strategies for the Development of Sustainable Rural Tourism based on the SWOT-QSPM Composite Matrix

Farkhondeh Rafiee^{1*}

¹Faculty Member, Department of Architecture and Urban Planning, Technical and Vocational University (TVU), Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Article Type:

Original Research

Received: 12.27.2022

Revised: 05.07.2023

Accepted: 06.17.2023

Keyword:

Rural Tourism
Dashtak Village
Sustainable Rural Tourism
SWOT
QSPM Model

*Corresponding Author:

Farkhondeh Rafiee

Email: raf_far2005@yahoo.com

ABSTRACT

Many development planners cite the tourism industry as a major component of sustainable development. The development of sustainable rural tourism, while helping the income and livelihood of the villagers, protects the unique natural attractions and indigenous culture of the village. Dashtak village is part of the Drudzen district of Marvdasht city and due to its location in the heart of the mountains as well as having a suitable climate can be a unique environment for leisure time of tourists. In this study, using descriptive-analytical method and relying on library and field studies, the tourist attractions of Dashtak village were identified and strategies for the development of sustainable rural tourism were provided. Data analysis was based on a combined model of SWOT matrix and QSPM strategic planning quantitative matrix. The findings of the study indicated that the staircase texture of the village and its numerous gardens and local customs and monuments are among the tourist attractions of Dashtak village which can revitalize the tourism industry in this village. The greatest obstacle to achieving this goal is inadequate and inefficient management, weak infrastructure and lack of public awareness, and according to the analysis, conservative strategies should be given priority in tourism development programmes of this village; strategies that attempt to reduce weaknesses by taking advantage of existing opportunities. The strategies presented were prioritized by the QSPM matrix. According to the findings, the strategy of using allocated budgets to create appropriate tourism infrastructure and equipment due to the existence of tourism potential had high priority.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Tourism is one of the most important development tools in the world and in the last century, it was predicted to be the largest industry in the world in the 21st century. Examining and identifying tourism's potential as one of the important economic resources in creating employment, income, and poverty reduction at the local, national, regional, and international levels can be an effective approach to economic development in areas with this particular potential. One of the strategies that has recently been considered in most countries of the world and has even been implemented in some countries and has had positive results, is the development and expansion of tourism in rural areas that have the necessary potential to expand tourism.

Iran is among the top ten countries in the world in terms of tourism potential. With more than 65,000 villages, the country has unique and diverse cultural, religious, natural and historical attractions. Iran is among the top ten countries in the world in terms of tourism potential. With more than 65,000 villages, this country has unique and diverse cultural, religious, natural and historical attractions.

Rural tourism in today's world is one of the most important parts of economic activities. Rural tourism is one of the types of tourism that is related to many other patterns of tourism, but its characteristic feature is the settlement in rural areas. Rural tourism refers to all the activities and services provided by farmers, people, and governments for recreation, leisure, and tourist attractions, as well as activities carried out by tourists in rural areas. Sustainable tourism is the result of efforts to achieve sustainable development in all aspects. Sustainable rural tourism revives the local and traditional culture, encourages the collective activities of the villagers, increases their income, creates new economic resources for them, and prevents migration and evacuation of the villages. Dashtak village with its beautiful nature, unique and stepped appearance, and local customs, has very high potential in the field of the tourism industry, which unfortunately has been neglected due to a lack of awareness of villagers and the carelessness of village officials. In this regard, this research seeks to answer the following questions.

- 1- What are the potentials and attractions of Dashtak village as a tourist destination?
- 2- What are the obstacles and restrictions on the tourism industry of Dashtak village?
- 3- What strategies should be adopted for the development of sustainable tourism in Dashtak village?

Methodology

This research methods included survey and descriptive-analytical methodology. Library surveys, field studies (observation, interviews), and questionnaires were used to collect the required information. In this research, to develop strategies, an open questionnaire was provided to 26 experts from the Cultural Heritage Department and Housing Foundation of Marvdasht City and other experts knowledgeable in the tourism industry and conditions of the village, who were selected by a non-random purposeful sampling method. They were asked to describe the strengths, weaknesses, opportunities, and threats of tourism in Dashtak village. The collected data was analyzed using the SWOT technique to determine the strategy and the selected strategies were prioritized using the QSPM quantitative matrix.

Result and discussion

The most important strengths and weaknesses of Dashtak village, which were identified by a questionnaire, were weighed by experts. The score obtained in the internal factors' evaluation matrix (2/36) indicates the dominance of weaknesses over opportunity. Also, the most important opportunities and threats were weighed by experts. The score obtained from the external factors' evaluation matrix (3/44) indicates the dominance of opportunities over threats. Based on the results obtained from the simultaneous matrix analysis of internal and external factors (combined), the general situation of the rural area is that it is conservative, and there is a need for effective use of such a situation to reduce weaknesses and make the most of existing opportunities. In this situation, four strategies were presented and prioritized using the QSPM quantitative matrix as follows:

- 1- Use the allocated budgets to create appropriate tourism infrastructure and equipment.
- 2- Hold training courses for tourist services and introducing the villagers to new tourism services.
- 3- Provide employment opportunities in the village handicrafts and revive the indigenous industries and culture of the village.
- 4- Develop laws and regulations to make optimal use of natural spaces and prevent the destruction of the village environment.

Conclusion

In this study, which was conducted to present sustainable tourism strategies in Dashtak village, the results showed that despite the existence of many tourism opportunities in Dashtak village, the current is not commensurate with its capabilities and potential. Evaluations show that the village is prone to investment in tourism with a score of 0.36 due to the presence of natural landscapes; historical monuments and local culture of the village with a score of 0.24 and the suitable climate with a score of 0.21 are the greatest strengths. Lack of advertising of the tourist attractions of the village and the conflict and difference of people's culture with tourists with a score of 0.1, the lack of rural infrastructure for the tourism industry with a score of 0.08, and people's unwillingness to invest in tourism with a score of 0.07 are the greatest weaknesses of the village. The results of the analysis of the matrix of internal and external factors also indicated that conservative (revision) strategies for Dashtak village should be given priority. In this regard, among the strategies presented, the strategy of using the allocated budgets to create appropriate infrastructure and equipment for tourism was the priority, which shows the importance of rural tourism's potential to revive this industry. Most of the villages that have a valuable texture for tourism development purposes and have been considered tourist destinations are villages that have valuable historical texture and ecological architecture. The development of tourism in these villages means realizing the values and architectural attractions of the village and introducing it as a tourist destination.

As a result, it is necessary for the relevant authorities in the field of tourism in Dashtak village to identify the natural, social, economic, and cultural features of the village tourism destinations and to benefit from different types of rural tourism, livelihood patterns, and special customs, infrastructure facilities and provide construction with the participation of villagers. The lack of a culture of tourist reception, which is due to the low level of awareness of villagers of the benefits of tourism, harms the village tourism industry and requires the efforts of the authorities to increase the awareness of villagers.

تعیین راهبردهای توسعه گردشگری پایدار روستایی بر اساس ماتریس ترکیبی SWOT-QSPM (مطالعه موردی: روستای دشتک شهرستان مرودشت)

فرخنده رفیعی*^۱

۱- عضو هیات علمی، گروه معماری و شهرسازی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، تهران، ایران.

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۱۴

بازنگری مقاله: ۱۴۰۲/۰۳/۰۳

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۳/۲۷

کلید واژگان:

گردشگری روستایی

روستای دشتک

گردشگری پایدار روستایی

SWOT

مدل QSPM

*نویسنده مسئول: فرخنده رفیعی

پست الکترونیکی:

raf_far2005@yahoo.com

بسیاری از برنامه‌ریزان از صنعت گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند. توسعه گردشگری پایدار روستایی ضمن کمک به درآمد و معیشت مردم روستا از جاذبه‌های منحصربه‌فرد طبیعی و فرهنگ بومی روستا حفاظت می‌کند. روستای دشتک از توابع بخش درودزن شهرستان مرودشت به دلیل واقع شدن در دل کوه، همچنین برخورداری از آب و هوای مناسب و... می‌تواند محیط مناسبی برای گذران اوقات فراغت گردشگران به حساب آید. در این پژوهش تلاش شده‌است که با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با تکیه بر مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی، به شناسایی جاذبه‌های گردشگری روستای دشتک و ارائه راهبردهایی در جهت توسعه گردشگری پایدار روستا پرداخته شود. تحلیل داده‌ها بر اساس مدل ترکیبی از ماتریس SWOT و ماتریس کمی برنامه‌ریزی استراتژیک QSPM می‌باشد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که بافت پلکانی روستا، باغ‌ها و آداب و رسوم محلی و آثار تاریخی، از جمله جاذبه‌های گردشگری روستای دشتک می‌باشند که می‌توانند صنعت گردشگری در این روستا را احیا کنند. بزرگترین مانع در راه رسیدن به این هدف، مدیریت غیر تخصصی و ناکارآمد، ضعف زیرساخت‌ها و کمبود آگاهی‌های مردم در این زمینه است. نتایج به‌دست آمده از ماتریس داخلی-خارجی نشان می‌دهد که راهبرد مناسب برای توسعه گردشگری پایدار روستای دشتک در موقعیت بازنگاری-محافظه کارانه قرار دارد، راهبردی که به دنبال کاستن از نقاط ضعف، بآبره‌گیری از فرصت‌های موجود می‌باشد. راهبردهای ارائه‌شده به‌وسیله ماتریس QSPM، اولویت‌بندی شدند. با توجه به نتیجه ماتریس، راهبرد استفاده از بودجه‌های تخصیص‌یافته در جهت ایجاد زیرساخت‌ها و تجهیزات مناسب گردشگری، از اولویت بالایی برخوردار است.

مقدمه

گردشگری یکی از ابزارهای مهم توسعه در جهان شناخته شده است و در قرن گذشته پیش‌بینی می‌گردید که بزرگ‌ترین صنعت جهان در قرن ۲۱ میلادی باشد به طوری که بر اساس پیش‌بینی‌های انجام شده توسط سازمان جهانگردی در سال ۲۰۲۰، حدود یک میلیارد و پانصد و شصت میلیون نفر به گردشگری خواهند پرداخت و درآمدهای ناشی از گردشگری بین‌المللی در این سال به یک و نیم تریلیون خواهد رسید [۱]. صنعت گردشگری امروزه به ابزار قدرتمند اقتصادی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه تبدیل شده است [۲].

بررسی و شناسایی پتانسیل‌های گردشگری به عنوان یکی از منابع مهم اقتصادی در ایجاد اشتغال، درآمد و کاهش فقر در سطح محلی، ملی و منطقه‌ای و بین‌المللی می‌تواند رهیافتی مؤثر در توسعه اقتصادی و مناطق دارای این استعداد به‌طور خاص شود. فعالیت مذکور زمانی که سود دیگر بخش‌های اقتصادی در حال کاهش است جایگزین مناسبی جهت آنها و راهبردی در توسعه پایدار تلقی می‌گردد. توسعه صنعت گردشگری برای کشورهای در حال توسعه که به معضلاتی چون نرخ بیکاری بالا، محدودیت منابع ارزی و اقتصاد تک محصولی مواجه هستند، از اهمیت فراوانی برخوردار است [۳]. امروزه بسیاری از کشورها به‌ویژه کشورهایی که به لحاظ موقعیت مکانی از چشم‌اندازهای طبیعی زیبا برخوردارند، گردشگری را در برنامه توسعه خود گنجانده‌اند تا از این طریق بتوانند فرایند توسعه خویش را هموار سازند [۴]. گردشگری روستایی امروزه یکی از مردمی‌ترین اشکال گردشگری محسوب می‌شود و عبارت است از فعالیت‌ها و گونه‌های مختلف گردشگری در محیط‌های روستایی و پیرامون آنها که در بردارنده آثار (مثبت-منفی) برای محیط زیست روستا (انسان-طبیعی) می‌باشد. بدیهی است این چنین برداشتی از گردشگری روستایی می‌تواند زمینه‌های مختلف فعالیت‌های گردشگری چون سکونت‌گاه‌ها، رویدادها، جشنواره‌ها، ورزش‌ها و تفریحات گوناگون را در برگیرد که در محیط روستا شکل می‌گیرند [۵]. با گسترش روز افزون مهاجرت‌های روستایی، کاهش درآمد خانوارهای روستایی و افول کشاورزی روستایی، نیازی روز افزون به فعالیتی جایگزین و در عین حال مکمل برای کشاورزی، در نواحی روستایی احساس می‌شود تا به منظور توسعه پایدار روستایی امکان بهره‌مندی روستاییان از معیشت پایدار فراهم آید که این خود بهبود کیفیت زندگی و رضایتمندی روستایی را به همراه دارد. یکی از راهبردهایی که در اغلب کشورهای جهان مورد توجه قرار گرفته و حتی در برخی از این کشورها به اجرا درآمده است و نتایج مثبتی هم به همراه داشته، توسعه و گسترش گردشگری در نواحی روستاهایی است که قابلیت لازم برای گسترش گردشگری را نیز دارد [۵]. کشور ایران از لحاظ پتانسیل‌های گردشگری در زمره ده کشور اول جهان به‌شمار می‌رود. این کشور با دارا بودن بیش از ۶۵ هزار روستا، دارای جاذبه‌های منحصر به فرد و متنوع فرهنگی، مذهبی، طبیعی و تاریخی می‌باشد [۶]. روستای دشتک با داشتن طبیعت زیبا، سیمای پلکانی و منحصر به فرد و آداب و رسوم محلی، دارای پتانسیل‌های بسیار بالایی در زمینه صنعت گردشگری می‌باشد که به‌علت عدم آگاهی روستاییان و بی‌توجهی مسئولین روستا مورد غفلت واقع شده است. در همین راستا این پژوهش به دنبال دستیابی به سؤالات زیر است:

- ۱- پتانسیل و جاذبه‌های روستای دشتک به عنوان روستای هدف گردشگری چیست؟
- ۲- چه موانع و محدودیت‌هایی بر سر راه صنعت گردشگری روستای دشتک وجود دارد؟
- ۳- در جهت توسعه گردشگری پایدار در روستای دشتک چه راهبردهایی را باید اتخاذ کرد؟

پیشینه پژوهش

تحقیقات گوناگونی در داخل ایران در زمینه گردشگری و با استفاده از مدل Swot صورت پذیرفته است از جمله: رکن‌الدین افتخاری و مهدوی (۱۳۸۵) با استفاده از روش پیمایشی، مطالعات میدانی و تعیین نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید به شیوه Swot به ارائه راهبردهایی در جهت توسعه گردشگری در مناطق روستایی لواسان پرداخته‌اند، آنان عنوان نمودند که مهم‌ترین نقاط ضعف و مشکلات توسعه گردشگری در منطقه عبارتند از: نامناسب بودن تسهیلات و

تجهیزات اقامتی، گرایش غالب مردم به استفاده اختصاصی از فضاهای روستا، نامناسب بودن تجهیزات و تأسیسات تفریحی، عدم وجود برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری کافی، عدم وجود نیروهای متخصص و آموزش دیده، عدم تمایل مردم برای سرمایه‌گذاری در زمینه گردشگری و عدم آشنایی روستاییان با گردشگری و فواید آن [۷]. عیسی ابراهیم زاده و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی که تحت عنوان تحلیلی بر برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری در استان لرستان با بهره‌گیری از مدل استراتژیک Swot انجام دادند، عنوان نمودند که ضعف مدیریتی در شناساندن جاذبه‌های گردشگری استان مانعی در راه توسعه گردشگری است [۸]. کریم نادری مهدبی و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله‌ی واکاوی اثرات گردشگری در روستای ایبانه با استفاده از تکنیک Swot آثار مثبت و منفی گردشگری در این روستا را مورد پژوهش و بیان نمودند که این روستا علی‌رغم برخورداری از ظرفیت تبدیل شدن به یک منطقه نمونه گردشگری، کمبود تسهیلات بهداشتی برای گردشگران، عدم تبلیغات مناسب جهت معرفی روستا، کمبود نیروی آموزش و تخصص دیده در بخش گردشگری، ناآشنایی اهالی روستا در نحوه برخورد با گردشگران از اساسی‌ترین موانع در راه توسعه صنعت گردشگری در این روستا هستند [۹].

ضرابی و محبوب فر (۱۳۹۲) در پژوهش کاربرد مدل SWOT-QSPM در تدوین استراتژی توسعه گردشگری شهر کاشان به این نتیجه رسیده‌اند که این شهر علی‌رغم برخورداری از ظرفیت تبدیل شدن به یک منطقه نمونه گردشگری در سطح ملی و بین‌المللی، تعدد تصمیم‌گیران، ضعف مدیریتی، فقدان ثبات در مدیریت گردشگری منطقه و همچنین نامناسب بودن زیرساخت‌های محیطی و کالبدی را به عنوان موانع اساسی در جهت رسیدن به این هدف در مقابل خود دارد و بر اساس جدول اولویت‌بندی، استراتژی تأکید بر توسعه گردشگری فرهنگی-تاریخی به دلیل وجود مزیت‌های نسبی این نوع گردشگری در منطقه از اولویت بالایی برخوردار است [۱۰]. موسوی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود در خصوص توسعه گردشگری روستایی با تأکید بر اولویت‌های سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها به این نتیجه رسیدند که سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها منجر به افزایش بازدید گردشگران از روستا شده‌است و جهت بهره‌مندی از مزایای گردشگری برنامه‌ریزان باید به سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌هایی با کارکرد رفاهی و خدماتی و مطابق با نیاز گردشگران اهمیت داده‌شود [۱۱]. درویشی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش تبیین اثرات گردشگری در تحولات اقتصادی نواحی روستایی شهرستان رودسر در دو دهه اخیر، اعلام نمودند که توسعه گردشگری موجب رونق درآمد و جلوگیری از مهاجرت روستاییان و تنوع اقتصادی شده‌است [۱۲]. مرور سوابق حاکی از این است که کشور ما با وجود این که دارای موهبت و پتانسیل‌های زیادی در امر گردشگری می‌باشد، به دلیل ضعف مدیریتی و ضعف در زیرساخت‌ها و عدم آگاهی مردم، از منافع توسعه صنعت گردشگری محروم مانده‌است، صنعتی که می‌تواند باعث اشتغال‌زایی و رفع فقر در مناطق مورد هدف باشد و توسعه پایدار اقتصادی را به همراه داشته باشد. روستای دشتک از جمله روستاهایی است که علی‌رغم داشتن پتانسیل‌های بالای گردشگری به دلیل آگاهی پایین روستاییان از صنعت گردشگری و عدم وجود زیرساخت‌های مناسب از مزایای توسعه گردشگری محروم مانده‌است. تحلیل بیشتر مطالعات گردشگری در روستاها تنها با استفاده از تکنیک سوات انجام شده است. در این مطالعه ضمن پرداختن به نقاط ضعف و قوت روستا و ارائه راهبردها با استفاده از تکنیک مذکور، راهبردها با استفاده از ماتریس برنامه‌ریزی کمی Qspm نیز اولویت‌بندی شده‌اند تا مؤثرترین راهبرد توسعه گردشگری در روستای دشتک مشخص گردد؛ همچنین روستای دشتک از جمله روستاهایی است که توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری فارس به عنوان روستای هدف گردشگری انتخاب و اقداماتی در جهت بهسازی کالبدی نیز به‌وسیله بنیاد مسکن فارس انجام شده است، ولی به‌علت عدم آگاهی مردم از منافع صنعت گردشگری و ضعف مدیریتی در رونق این صنعت، پیشرفت چندانی در این زمینه نداشته است، پژوهش مذکور در این راستا شکل گرفته‌است که موانع و محدودیت‌های موجود را شناسایی و مناسب‌ترین راهبرد را ارایه نماید.

مبانی نظری

گردشگری روستایی در دنیای امروز یکی از بخش‌های مهم فعالیت‌های اقتصادی محسوب می‌گردد. این فعالیت مهم اقتصادی از دیدگاه‌های مختلفی مورد توجه قرار گرفته‌است بعضی آن را به عنوان بخشی از بازار گردشگری می‌شناسند و عده‌ای نیز آن را سیاستی برای توسعه قلمداد می‌کنند. گردشگری روستایی یکی از انواع گردشگری است که با بسیاری از الگوهای دیگر گردشگری پیوند دارد ولی وجه مشخصه آن استقرار در نواحی روستایی است [۱۳]. گردشگری روستایی به کلیه فعالیت‌ها و خدماتی که به وسیله کشاورزان، مردم و دولت‌ها برای تفریح، استراحت و جذب گردشگر و نیز فعالیت‌هایی که به وسیله گردشگران در نواحی روستایی صورت می‌گیرد گفته می‌شود [۱۴]. گردشگری روستایی یکی از انواع مختلف گردشگری به‌شمار می‌رود که شامل فعالیت‌های گوناگون گردشگری در محیط‌های روستایی و پیرامون آنها می‌شود و دربردارنده ارزش‌ها و پیامدهای متفاوتی در ابعاد زیست محیطی، اجتماعی و اقتصادی است [۱۵]. در دهه ۱۹۸۰ مفهوم توسعه پایدار با این درک که تداوم بدون محدودیت رشد اقتصادی اثرات نامطلوب زیست محیطی و اجتماعی در پی خواهد داشت مطرح شد و الگوهای رشد و توسعه اقتصادی تا آن زمان را به چالش کشاند. بدین ترتیب به دنبال گزارش برتلند در سال ۱۹۸۷ توسعه پایدار سفر طولانی‌اش را به سوی تبدیل شدن به یک پارادایم توسعه در دوره جدید آغاز کرد. بدین شکل از دهه ۱۹۹۰ حرکت از گردشگری انبوه به سوی رویکرد توسعه پایدار گردشگری آغاز شد و مفهوم توسعه پایدار وارد ادبیات گردشگری شد. اهداف گردشگری پایدار بهبود کیفیت زندگی جامعه میزبان، رعایت برابری یا مساوات بین نسلی و درون یک نسل، حفظ کیفیت محیط زیست از طریق حفظ سیستم زیست محیطی، حفظ یکپارچگی و انسجام فرهنگی و همبستگی اجتماعی بین جوامع و ایجاد تسهیلات و امکانات است به گونه‌ای که دیدارکنندگان بتوانند تجربه‌های ارزشمندی کسب کنند [۱۶]. گردشگری پایدار حاصل تلاش در دستیابی به توسعه پایدار در تمام زمینه‌هاست [۱۷]. بر اساس تعریف، گردشگری پایدار عبارت است از کلیه فرم‌های توسعه گردشگری شامل مدیریت و فعالیت‌های حفظ و احیای منابع طبیعی، تمامیت اجتماعی، اقتصادی و رفاه جامعه، حفظ و تداوم ساختمان‌ها و منابع فرهنگی جامعه [۱۵]. گردشگری روستایی پایدار سبب احیای فرهنگ محلی و سنتی روستاها، تشویق فعالیت‌های جمعی روستاییان، افزایش درآمد روستاییان، ایجاد منابع جدید اقتصادی برای روستاییان، حفظ و حراست از محیط طبیعی، فرهنگی و اجتماعی روستاها، نگهداشت جمعیت و جلوگیری از مهاجرت و تخلیه روستاها و... می‌شود. به این سبب است که توسعه گردشگری پایدار روستایی در رأس برنامه‌های دولت‌ها و به عنوان یکی از استراتژی‌های توسعه نواحی روستایی است [۱۸]. پایداری در گردشگری، نیازمند حرکت به سوی استفاده از جاذبه‌های گردشگری مطابق با نیاز امروز و حفظ و ماندگاری این منابع برای آینده است [۱۹].

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ روش، توصیفی-تحلیلی است. برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از بررسی‌های کتابخانه‌ای، مطالعات میدانی (مشاهده، مصاحبه) و پرسش‌نامه استفاده شده‌است. در این پژوهش برای تدوین راهبردها، پرسش‌نامه‌ای باز در اختیار ۲۶ نفر از کارشناسان اداره میراث فرهنگی و بنیاد مسکن شهرستان مرودشت و دیگر افراد متخصص و آگاه به صنعت گردشگری و شرایط روستا قرار گرفت که به روش نمونه‌گیری هدفمند گلوله برفی انتخاب شدند (جدول ۱) و از آنها خواسته شد که نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدهای گردشگری در روستای دشتک را بیان کنند (جدول ۱).

جدول ۱. ترکیب افراد متخصص جهت تکمیل پرسش‌نامه.

تخصص	بنیاد مسکن	میراث فرهنگی	افراد متخصص در حرفه
کارشناسی معماری	۲	۳	۱
کارشناس ارشد معماری		۲	۳

تخصص	بنیاد مسکن	میراث فرهنگی	افراد متخصص در حرفه
کارشناس ارشد مرمت	۱	۱	۱
کارشناس ارشد شهرسازی	۲	۱	۵
دکترای شهرسازی	۱		۴ نفر اساتید دانشگاه

- داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از تکنیک SWOT جهت تعیین راهبرد مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و راهبردهای انتخابی با استفاده از ماتریس کمی QSPM اولویت بندی شده‌اند. SWOT نوعی برنامه‌ریزی راهبردی و ابزاری برای شناخت تهدیدها و فرصت‌های موجود در محیط خارجی یک سیستم و بازشناسی ضعف‌ها و قوت‌های داخلی آن به منظور سنجش وضعیت و تدوین راهبرد برای هدایت و کنترل آن سیستم است [۲۰]. ماتریس SWOT یک ابزار مقایسه‌ای مهمی است که کمک می‌کند تا ۴ نوع استراتژی (SO/ST/WO/WT) را بر اساس جدول (۲) تدوین کنند.
- استراتژی SO (تهاجمی): با بهره‌جستن از نقاط قوت در صدد بهره‌برداری از فرصت‌ها برمی‌آید.
 - استراتژی WO (محافظه‌کارانه): با بهره‌جستن از فرصت‌ها نقاط ضعف را از بین می‌برد.
 - استراتژی WT (تدافعی): نقاط ضعف را کاهش داده و از تهدیدات پرهیز می‌کند.
 - استراتژی ST (رقابتی): برای احتراز از تهدیدات از نقاط قوت استفاده می‌کند.

جدول ۲. ماتریس سوات [۲۱].

فهرست قوت‌ها (S)	فهرست ضعف‌ها (W)
فهرست فرصت‌ها (O) ناحیه ۱ (SO)-استراتژی‌های تهاجمی	فهرست ضعف‌ها (W) ناحیه ۳ (WO)-استراتژی‌های محافظه‌کارانه
فرست تهدیدها (T) ناحیه ۲ (ST)-استراتژی‌های رقابتی	ناحیه ۴ (WT)-استراتژی‌های تدافعی

- اما این تکنیک در تجزیه و تحلیل از امکان ارزیابی جامع موقعیت تصمیم‌گیری استراتژیک بی‌بهره است. لذا پس از مراحل انجام داده شده یک ماتریس برنامه‌ریزی استراتژیک (QSPM) بکار برده شد. QSPM یک نگرش مدیریت استراتژیک سطح بالا برای ارزیابی استراتژی‌های ممکن است و ابزار خوبی برای مقایسه و اولویت‌بندی عوامل کلیدی داخلی و خارجی است [۲۲]. جهت ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی پس از بررسی عوامل تأثیرگذار، مهم‌ترین عوامل بر اساس نظر کارشناسان فهرست می‌شوند. تعداد این عوامل بایستی بین ۱۰ تا ۲۰ باشد. این عوامل باید در برگیرنده مهم‌ترین نقاط قوت و ضعف سازمان باشد این ماتریس شامل مراحل زیر است:
- به عوامل مشخص شده از صفر (اهمیت ندارد) تا یک (بسیار مهم) ضریب داده می‌شود. طوری که مجموع این ضرایب برابر یک شود. به هر یک از عوامل نمره ۱ تا ۴ داده می‌شود. در ماتریس عوامل داخلی، نمره ۱ نشان دهنده ضعف اساسی، نمره ۲ ضعف کم، نمره ۳ نشان دهنده قوت و نمره ۴ نشان دهنده قوت بسیار بالای عامل مورد نظر است [۲۳]. در ماتریس عوامل خارجی، نمره ۱ نشان دهنده تهدید جدی، نمره ۲ تهدید معمولی، نمره ۳ نشان دهنده فرصت معمولی و نمره ۴ نشان دهنده فرصت عالی عامل مورد نظر است. برای تعیین نمره نهایی، ضریب هر عامل در نمره آن ضرب و مجموع نمره‌های نهایی محاسبه می‌شود تا نمره نهایی ماتریس عوامل داخلی و خارجی مشخص شود.
 - در ماتریس ارزیابی عوامل داخلی اگر نمره نهایی از ۲/۵ (میانگین ۱ و ۴) بیشتر باشد به ترتیب نقاط قوت از ضعف بیشتر است و اگر جمع نمره‌های نهایی از ۲/۵ کمتر باشد نقاط قوت از نقاط ضعف کمتر است [۳].

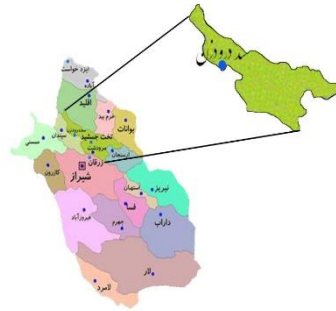
- در ماتریس ارزیابی عوامل خارجی اگر نمره نهایی از $\frac{2}{5}$ (میانگین ۴) بیشتر باشد به ترتیب فرصت‌ها از تهدیدها بیشتر است و اگر جمع نمره‌های نهایی از $\frac{2}{5}$ کمتر باشد فرصت‌ها از تهدیدها کمتر است.

محدوده مورد مطالعه

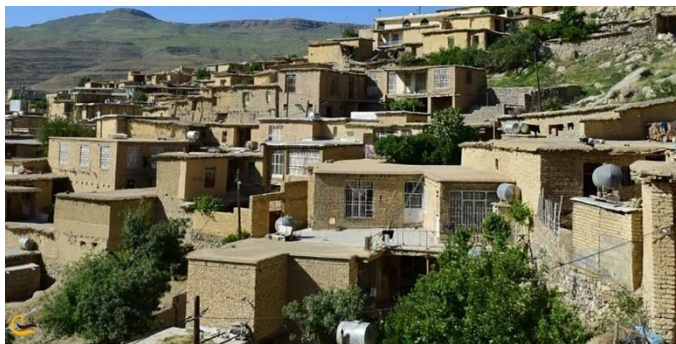
روستای دشتک یکی از قدیمی‌ترین و با سابقه‌ترین روستاهای دهستان درودزن از توابع بخش درودزن شهرستان مرودشت در استان فارس می‌باشد. شهرستان مرودشت (شکل ۱) به مرکزیت شهر مرودشت با وسعت ۴۶۴۹ کیلومتر مربع، $\frac{3}{75}$ درصد کل مساحت استان فارس (شکل ۲) را به خود اختصاص داده‌است. این شهرستان از شمال به شهرستان‌های خرم‌بید و اقلید و از غرب به شهرستان سیدان از جنوب به شهرستان شیراز و از شرق به شهرستان بوانات و ارسنجان محدود می‌شود. بر اساس آخرین تقسیمات کشوری این شهرستان دارای ۵ بخش مرکزی، کر، سیدان، کامفیروز، درودزن و ۱۵ دهستان می‌باشد. روستای دشتک از مرکز دهستان (روستای درودزن) ۱۳ کیلومتر و از مرکز بخش (روستای رامجرد) حدوداً ۵۰ کیلومتر و از مرکز شهرستان (مرودشت) حدوداً ۹۰ کیلومتر تا ۱۰۰ کیلومتر فاصله دارد.

شکل ۲. کشور ایران - موقعیت استان فارس [۲۴].

شکل ۱. موقعیت شهرستان مرودشت در استان فارس [۲۵].

شکل ۳. نمای کلی از روستای دشتک، ماخذ: نگارنده.

از نظر موقعیت محیطی، آنچنان که از نام آن برمی آید، روستای دشتک در دشت کوچکی و در یک حوزه میانکوهی در ارتفاع ۲۰۴۰ متری از سطح دریا قرار گرفته است، باز به تعبیری دیگر در دشت تکی (منحصر به فرد) واقع شده است. دشتک بر خلاف روستاهای منطقه در حوزه میانکوهی با اختلاف ارتفاعی حدوداً ۵۰۰ متر نسبت به روستاهای منطقه قرار دارد. به علت موقعیت قرارگیری روستا که کوهها اطراف آنرا احاطه کرده اند و روستا در مرکز قرار دارد دشتک نام دارد. این روستا چون در شیب نسبتاً زیادی قرار گرفته است، بافت و شکل مسکن آن نیز به تبعیت از شیب زمین شکل گرفته که همین عامل در واقع عملکرد روستا را نیز تحت تاثیر قرار داده به گونه ای که شغل اکثر آنها باغدار و دامدار می باشد. به علت شکل گیری خاص مسکن روستایی این روستا به ماسوله فارس نیز معروف است. دسترسی به روستای دشتک فقط از محور جنوب غربی صورت گرفته و اطراف روستا را مجموعه باغها و ارتفاعات بلند احاطه کرده اند. جهت رشته کوهها شمال غربی- جنوب شرقی است. روستای دشتک، دارای اراضی کشاورزی و باغهایی به وسعت ۱۸۰۷ هکتار زمین می باشد که این اراضی محدوده های غرب و جنوب روستا را شامل می شود و در سمت شمال نیز باغهای روستا قرار گرفته است. به دلیل احاطه شدن روستا توسط کوه و صخره و باغها از سه جهت روستا حالتی به خود گرفته که تنها قادر به توسعه به طرف جنوب می باشد.

بر اساس آمار خانه بهداشت، جمعیت روستا از سال ۴۵ تا ۶۵ رو به افزایش بوده و از آن سال تا کنون به علت مهاجرت، جمعیت رو به کاهش است، همچنین در سال ۱۳۸۱ جمعیت، ۲۵۰۰ نفر بوده که در سال ۱۳۹۷ به ۱۱۵۸ نفر رسیده است؛ ضمن این که جمعیت سالمند نیز در دهه های اخیر به علت مهاجرت جوانان رو به افزایش بوده است. به لحاظ نژاد، مردم روستای دشتک مانند اکثر نقاط ایران دارای نژاد آریایی از تبار فارس بوده و زبان و لهجه آنان فارسی می باشد. به لحاظ دین و مذهب، تمامی جمعیت روستای دشتک در پرسشگری مذهب خود را اسلام و اکثراً شیعه عنوان کرده اند. این روستا در حدود ۴۵۰ هکتار باغ انگور و بادام دیم و ۲۵۰ هکتار باغهای گردو را دارا می باشد. در گذشته دشتک روستایی خودکفا بوده (گیوه دوزی- زنبوداری- نمدمالی- رنگرزی) و به علت قرار گرفتن در سرراه عبور ایل قشقایی از رونق خوبی برخوردار بوده است. وجود خانه های قدیمی در هسته اولیه روستا و با توجه به اظهار نظر اهالی روستا درباره قدمت روستا به نظر می رسد که قدمت روستا به حدود بیش از دو قرن می رسد. از عوامل مؤثر در شکل گیری روستا می توان به موارد زیر اشاره کرد: داشتن زمین های کشاورزی مرغوب، وجود مراتع جهت تألیف دام، نزدیکی به رودخانه کر، برخورداری از آب و هوای مناسب، موقعیت استراتژیکی روستا از نظر دفاعی، نزدیکی به منطقه ای با قدمت تاریخی زیاد. روستای دشتک با قدمت حدوداً ۱۵۰۰ ساله ای که دارد یکی از قدیمی ترین روستاهای استان فارس محسوب می شود و بناهای تاریخی زیبا و آثار موجود در آن حکایت از این امر دارد. همچنین آثاری از دوران هخامنشی در این روستا یافت شده است. بناهای قدیمی موجود در روستا عبارتند از: حمام قدیمی، خانه ابوالحسن صدر، گورستان، حوض سنگی، پای برج، درخت چنار امامزاده [۲۷]. در میان روستاها گروهی از آنها دارای سابقه حضور چند صد ساله هستند که به دلیل ویژگی های منحصر به فرد اعم از ویژگی ها و شرایط اجتماعی، جغرافیایی، سیاسی و ... ثبات و پایداری به خود گرفته اند [۲۸]. روستای دشتک از جمله این روستاها می باشد .

یافته‌های تحقیق

ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE)^۱

در این مرحله مهم‌ترین نقاط قوت و وضعی که به‌وسیله پرسش‌نامه مشخص شده بود توسط کارشناسان وزن‌دهی گردید. سپس وزن هر عامل در میزان اهمیت آن ضرب شد و در نهایت امتیاز وزنی به‌دست آمد. عدد به‌دست آمده در ماتریس عوامل داخلی (۲/۳۶) بیانگر غلبه نقاط ضعف بر نقاط قوت است (جدول ۳).

جدول ۳. ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IEF)، مأخذ: نگارنده.

ردیف	نقاط قوت	وزن	امتیازعامل	امتیاز وزنی	اولویت
S1	مستعد بودن روستا جهت سرمایه‌گذاری و برنامه ریزی گردشگری	۰/۰۹	۴	۰/۳۶	۱
S2	وجود مناظر طبیعی و آثار تاریخی و فرهنگ محلی روستا جهت جذب گردشگر	۰/۰۸	۳	۰/۲۴	۲
S3	وجود آب و هوای مناسب و دلپذیر همراه با چشمه‌های پرآب	۰/۰۷	۳	۰/۲۱	۳
S4	بافت پلکانی روستا و منظر منحصر به فرد	۰/۰۶	۳	۰/۱۸	۵
S5	وجود قابلیت‌ها و پتانسیل‌های بالقوه همچون مناطق مرتفع و راه‌های کوهستانی جهت انجام ورزش‌های کوهنوردی	۰/۰۶	۴	۰/۲۴	۲
S6	داشتن محیط آرام و بدون سر و صدا جهت استراحت و تفریح به دور از دغدغه‌های زندگی شهری	۰/۰۵	۴	۰/۲۰	۴
S7	وجود آداب و سنن محلی و صنایع دستی و تولید محصولات بومی	۰/۰۵	۳	۰/۱۵	۶
S8	اعتقاد مسئولان به اشتغال‌زایی در روستا با احیا صنعت گردشگری	۰/۰۴	۳	۰/۱۲	۷
ردیف	نقاط ضعف	وزن	امتیازعامل	امتیاز وزنی	اولویت
W1	عدم تمایل مردم منطقه جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری	۰/۰۷	۱	۰/۰۷	۳
W2	عدم ترویج سیاست مراقبت از سنت‌ها و آداب و رسوم محلی	۰/۰۲	۲	۰/۰۴	
W3	تعارض و تفاوت میان فرهنگ گردشگران با مردم منطقه	۰/۰۵	۲	۰/۱۰	۱
W4	ناکافی بودن امکانات و تجهیزات اقامتی و رفاهی	۰/۰۳	۱	۰/۰۳	۷
W5	کاهش کیفیت جاذبه‌های تاریخی روستا	۰/۰۳	۲	۰/۰۶	۴
W6	آلودگی محیط زیست و طبیعی روستا در اثر عدم رعایت بهداشت توسط گردشگران	۰/۰۵	۱	۰/۰۵	۵
W7	عدم وجود نیروهای متخصص و آموزش دیده جهت جذب گردشگران در این منطقه	۰/۰۶	۱	۰/۰۶	۴
W8	نداشتن تبلیغات مناسب جهت شناساندن جاذبه‌های گردشگری روستا	۰/۰۵	۲	۰/۱۰	۱

¹ Internal Factor Evaluation

ردیف	نقاط ضعف	وزن	امتیازعامل	امتیاز وزنی	اولویت
W9	کمبود زیر ساخت‌های روستایی و گردشگری از لحاظ کمی و کیفی	۰/۰۸	۱	۰/۰۸	۲
W10	عرض کم جاده دسترسی و نقاط حادثه خیز و شیب تند	۰/۰۴	۱	۰/۰۴	۶
W11	توپوگرافی خشن منطقه	۰/۰۲	۱	۰/۰۲	۸
	جمع کل	۱		۲/۳۶	

ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (EFE^۱)

در این مرحله نیز مهم‌ترین فرصت‌ها و تهدیدهایی که توسط پرسش‌نامه مشخص شده بود توسط کارشناسان وزن‌دهی گردید. سپس وزن هر عامل در میزان اهمیت آن ضرب شد و در نهایت امتیاز وزنی بدست آمد. عدد به‌دست آمده در ماتریس عوامل خارجی (۳/۴۴) بیانگر غلبه فرصت‌ها بر تهدیدها می‌باشد، جدول (۴).

جدول ۴. ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (EFE).

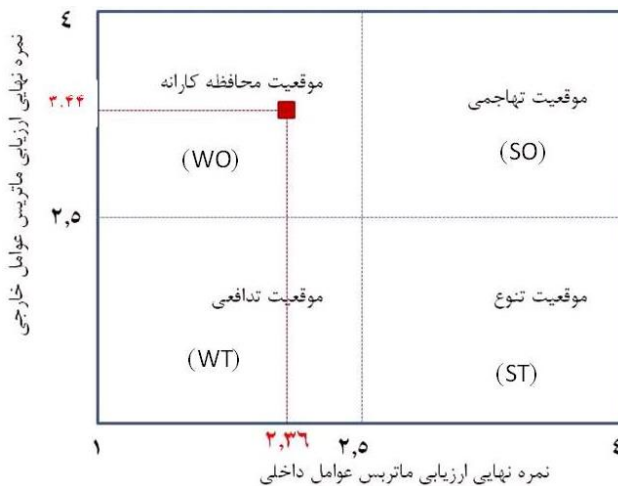
ردیف	فرصت	وزن	امتیاز عامل	امتیاز وزنی	اولویت
O1	امکان رونق اقتصادی در روستا و ایجاد شغل	۰/۰۴	۳	۰/۱۲	۷
O2	امکان بهره‌برداری از طبیعت منطقه جهت برگزاری ورزش‌های کوهستانی در سطح ملی	۰/۰۷	۴	۰/۲۸	۳
O3	امکان مشارکت بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در روستا	۰/۰۳	۳	۰/۰۹	۸
O4	ارتقای سطح فرهنگی روستا و تبادلات اجتماعی بین گردشگران و ساکنان روستا	۰/۰۵	۴	۰/۲۰	۴
O5	توجه به صنایع دستی روستا و احیا آداب و رسوم و حفاظت از جاذبه‌های گردشگری و کاهش مهاجرت	۰/۰۵	۴	۰/۲۰	۴
O6	امکان اشتغال‌زایی و استفاده از نیروهای بومی در جهت معرفی جاذبه‌های گردشگری	۰/۰۷	۴	۰/۲۸	۱
O7	بهره‌مندی از قرارگیری روستا در ارتفاعات و داشتن آب و هوای مناسب جهت گردشگری در تمام فصول (گردشگری زمستانی و تابستانی)	۰/۰۶	۴	۰/۲۴	۲
O8	داشتن هوای مطبوع و به دور از آلودگی و مناسب جهت گردشگری سلامتی	۰/۰۴	۴	۰/۱۶	۵
O9	امکان فراهم نمودن زمینه توسعه و احداث تاسیسات گردشگری و بهره‌برداری از ظرفیت‌های موجود	۰/۰۵	۴	۰/۲۰	۴
O10	توجه و حمایت مسئولان کشور به توسعه روستایی با رویکرد اشتغال‌زایی و کسب درآمد پایدار	۰/۰۵	۳	۰/۱۵	۶
ردیف	تهدیدها	وزن	امتیاز عامل	امتیاز وزنی	اولویت
T1	عدم شناخت کافی در مورد اهمیت توسعه گردشگری در اقتصاد محدوده و توسعه پایدار	۰/۰۷	۲	۰/۱۴	۱
T1	ایجاد آلودگی در محیط طبیعی به‌وسیله گردشگران	۰/۰۷	۱	۰/۰۷	۴

¹ External Factor Evaluation

ردیف	فرصت	وزن	امتیاز عامل	امتیاز وزنی	اولویت
T2	ایمن نبودن دسترسی اصلی به روستا و عرض کم جاده	۰/۰۴	۲	۰/۰۸	۳
T3	بالا بودن نرخ مهاجرت در روستا و گرایش به سالمند شدن روستا	۰/۰۵	۱	۰/۰۵	۶
T4	وجود محدودیت طبیعی مانند کوهها	۰/۰۳	۲	۰/۰۶	۵
T5	کاهش رونق صنعت گردشگری به خاطر عدم زیر ساخت‌های مناسب جهت خدمات گردشگری	۰/۰۶	۲	۰/۱۲	۲
T6	صدمه به پوشش گیاهی و باغها توسط گردشگران	۰/۰۳	۲	۰/۰۶	۵
T7	عدم تمایل مسئولین روستا به استفاده از بودجه‌های اختصاص یافته	۰/۰۳	۲	۰/۰۶	۵
T8	عدم همکاری مسئولین و ساکنین روستا در اجرای طرح‌های تهیه شده	۰/۰۶	۱	۰/۰۶	۵
T9	از بین رفتن فرهنگ سنتی و محلی و کافی نبودن نیروی انسانی آموزش دیده در زمینه گردشگری	۰/۰۴	۱	۰/۰۴	۷
T10	احساس ناامنی توسط روستاییان با ورود گردشگر به روستا	۰/۰۲	۲	۰/۰۴	۷
جمع کل		۱		۳/۴۴	

ماتریس داخلی خارجی (IE)

در این ماتریس بر حسب نمرات نهایی حاصل از ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی موقعیت موضوع مورد بحث از میان موقعیت‌های چهارگانه: ۱- رقابتی (تهاجمی) ۲- بازنگری (محافظة کارانه) ۳- تنوع ۴- تدافعی، مشخص می‌شود. در این مرحله امتیاز وزنی کل ماتریس عوامل داخلی و امتیاز وزنی کل ماتریس عوامل خارجی را استخراج کرده و مطابق با شکل (۵) نمره حاصل از ارزیابی ماتریس عوامل خارجی بر روی محور عمودی و نمره حاصل از ارزیابی ماتریس عوامل داخلی بر روی محور افقی رسم می‌شود محل تقاطع این دو نمره مشخص کننده راهبرد مؤثر می‌باشد [۲۳]. با توجه به نتایج به دست آمده وضعیت گردشگری روستای دشتک در موقعیت محافظه کارانه (بازنگری) قرار دارد که نشان می‌دهد در روستای دشتک ضمن تأکید بر نقاط ضعف درونی باید از فرصت‌های بیرونی در جهت رفع نقاط ضعف حداکثر استفاده را نمود.

شکل ۵. ماتریس داخلی-خارجی.

ارائه راهبردها

ماتریس SWot چهار راهبرد متفاوت را فراهم می‌آورد، در واقع بر حسب وضعیت سیستم، چهار دسته راهبرد را که از نظر درجه کنشگری متفاوت هستند می‌توان تدوین کرد:

- ۱- **راهبرد دفاعی (wt):** در این حالت سیستم نه با فرصت و نه با قوت محیط داخلی مواجه می‌باشد بلکه از بعد داخلی با ضعف و از نظر خارجی با تهدیدهای متعددی مواجه می‌باشد و بهترین استراتژی، استراتژی کاهشی خواهد بود.
- ۲- **راهبرد انطباقی (محافظه کارانه، بازنگری wo):** تلاش دارد با کاستن از ضعف‌ها، حداکثر استفاده را از فرصت‌های موجود ببرد.
- ۳- **راهبرد اقتضایی (تنوع st):** راهبرد اقتضایی بر پایه بهره‌گرفتن از قوت‌های سیستم برای مقابله با تهدیدها تدوین می‌شود و هدف آن به حداکثر رساندن نقاط قوت و به حداقل رساندن تهدیدهاست.
- ۴- **راهبرد تهاجمی-رقابتی (so):** تمام سیستم‌ها خواهان وضعیتی هستند که قادر باشند هم‌زمان قوت‌ها و فرصت‌های خود را به حداکثر برسانند. بر خلاف راهبرد دفاعی که یک راه حل واکنشی است راهبرد تهاجمی یک راه حل کنشگر است. در چنین وضعیتی سازمان با استفاده از نقاط قوت خویش برای گسترش بازار تولیدات و خدمات خود گام برمی‌دارد [۲۷]. این راهبردها در جدول (۵) نشان داده شده است:

جدول ۵. راهبردهای توسعه گردشگری پایدار در روستای دشتک، ماخذ: نگارنده.

قوت (S)	ضعف (W)
<p>راهبرد رقابتی-تهاجمی (SO)</p> <p>- به کارگیری مشوق‌ها از طرف مسئولین ذی ربط جهت جذب بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری</p> <p>- برگزاری مسابقات ورزشی با توجه به کوهستانی بودن روستا</p> <p>- اتخاذ تدابیری جهت ایجاد آرامش ذهنی در نزد گردشگران که با استفاده از مناظر طبیعی، چشمه‌ها و ... موجب تمدد اعصاب و بهینه کردن روحیه گردشگران از روستا گردد و زمینه را برای گردشگری سلامت فراهم کند.</p> <p>- حفاظت از آداب و سنن و فرهنگ روستاییان به منظور جلب نظر گردشگران</p> <p>- فراهم کردن زمینه‌های پژوهش در روستا با توجه به قدمت چند هزار ساله روستا</p> <p>- ایجاد زمینه در جهت تقویت تولید و توزیع محصولات طبیعی روستا با توجه به پتانسیل بالا در امر باغداری و دامداری</p>	<p>راهبرد بازنگری-محافظه کارانه (WO)</p> <p>- استفاده از بودجه‌های تخصیص یافته در جهت ایجاد زیر ساخت‌ها و تجهیزات مناسب گردشگری</p> <p>- برگزاری دوره‌های آموزشی خدمات توریستی و آشنا کردن روستاییان به خدمات نوین گردشگری</p> <p>- فراهم کردن زمینه اشتغال در صنایع دستی روستا و احیا صنایع و فرهنگ بومی روستا</p> <p>- تدوین قوانین و مقرراتی در جهت استفاده بهینه از فضاهای طبیعی و جلوگیری از تخریب محیط زیست روستا</p>
<p>راهبرد تنوع (ST)</p> <p>- استفاده از بستر طبیعی روستا در جهت پیش‌بینی و اجرای سیستم جمع‌آوری دفع زباله و فاضلاب</p> <p>- دادن آموزش‌های لازم به گردشگران در جهت حفظ محیط زیست</p> <p>- بهره‌برداری بهینه و ساماندهی مطلوب منابع با توجه به جنبه‌های طبیعی و زیبانشناختی روستا</p>	<p>راهبرد تدافعی (WT)</p> <p>- اصلاح و تعریض مسیر دسترسی به روستا و حذف نقاط حادثه خیز</p> <p>- حمایت قانونی از سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و فراهم کردن زمینه جذب آنها</p> <p>- برنامه‌ریزی در جهت احیای فرهنگ، صنایع دستی و سنت‌های قدیم روستا</p>

ضعف (w)	قوت (s)
- ایجاد زمینه‌های اشتغال پایدار در روستا با توجه به پتانسیل‌های موجود و جلوگیری از مهاجرت روستاییان	- ایجاد خدمات رفاهی و زیر ساخت‌های لازم جهت اسکان گردشگران
- بالا بردن سطح آگاهی روستاییان در خصوص صنعت گردشگری تاریخی	- توجه به بهسازی کالبدی عناصر با ارزش و دارای قدمت تاریخی
- برنامه‌ریزی مناسب برای ایجاد تسهیلات	- توسعه حفاظت و نگهداری از اماکن تاریخی و مذهبی روستا
- استفاده حداکثری از اعتبارات دولتی در راستای بهبود خدمات و تاسیسات منطقه	- در راستای اشتغال‌زایی در روستا

همان طور که قبلاً ذکر شد بر اساس ماتریس داخلی-خارجی روستای دشتک در موقعیت محافظه کارانه بازنگری قرار دارد که راهبردهای ارائه شده در این موقعیت، به قرار زیر است:

- ۱- استفاده از بودجه‌های تخصیص یافته در جهت ایجاد زیر ساخت‌ها و تجهیزات مناسب گردشگری
- ۲- برگزاری دوره‌های آموزشی خدمات توریستی و آشنا کردن روستاییان به خدمات نوین گردشگری
- ۳- فراهم کردن زمینه اشتغال در صنایع دستی روستا و احیای صنایع و فرهنگ بومی روستا
- ۴- تدوین قوانین و مقرراتی در جهت استفاده بهینه از فضاها و طبیعی و جلوگیری از تخریب محیط زیست روستا

اولویت‌بندی راهبردهای انتخاب شده با استفاده از ماتریس QSPM

هم اکنون برای اولویت‌بندی راهبردهای انتخاب شده در مرحله قبل، از ماتریس برنامه‌ریزی کمی QSPM استفاده می‌شود.

برای تهیه جدول برنامه‌ریزی کمی استراتژیک، جدول (۶) مراحل زیر طی می‌گردد:

- ۱- ابتدا تمامی عوامل داخلی و خارجی و امتیاز وزنی هر یک به جدول برنامه‌ریزی کمی QSPM منتقل می‌شود و راهبردهای انتخاب شده در ردیف بالای جدول قرار می‌گیرند.
- ۲- برای تعیین جذابیت هر راهبرد بنا به اهمیت آن امتیاز ۱ تا ۴ داده می‌شود. (۱=بدون جذابیت، ۲=تاحدی جذاب، ۳=دارای جذابیت معقول و ۴=سیار جذاب)
- ۳- امتیاز جذابیت داده شده در امتیاز وزنی هر عامل ضرب شده تا مجموع امتیاز جذابیت هر یک از راهبردها بدست آید.
- ۴- امتیازهای هر ستون جهت هر راهبرد با هم جمع می‌شود، نمره بیشتر نشان دهنده جذابیت بیشتر است.

جدول ۶. ماتریس برنامه‌ریزی کمی QSPM، مأخذ: نگارنده.

عوامل داخلی و خارجی	ضریب اهمیت	راهبرد ۱		راهبرد ۲		راهبرد ۳		راهبرد ۴	
		نمره	رتبه	نمره	رتبه	نمره	رتبه	نمره	رتبه
S1	۰/۰۹	۴	۰/۳۶	۴	۰/۳۶	۴	۰/۳۶	۴	۰/۳۶
S2	۰/۰۸	۴	۰/۳۲	۳	۰/۲۴	۴	۰/۳۲	۴	۰/۳۲
S3	۰/۰۷	۳	۰/۲۱	۳	۰/۲۱	۲	۰/۱۴	۴	۰/۲۸
S4	۰/۰۶	۳	۰/۱۸	۴	۰/۲۴	۱	۰/۰۶	۲	۰/۱۲
S5	۰/۰۶	۴	۰/۲۴	۴	۰/۲۴	۱	۰/۰۶	۲	۰/۱۲
S6	۰/۰۵	۴	۰/۲۰	۳	۰/۱۵	۳	۰/۱۵	۳	۰/۱۵
S7	۰/۰۵	۳	۰/۱۵	۳	۰/۱۵	۴	۰/۱۲	۳	۰/۱۵

راهبرد ۴		راهبرد ۳		راهبرد ۲		راهبرد ۱		ضریب اهمیت	عوامل داخلی و خارجی
نمره جذابیت	رتبه	نمره جذابیت	رتبه	نمره جذابیت	رتبه	نمره جذابیت	رتبه		
۰/۱۶	۴	۰/۱۶	۴	۰/۱۲	۳	۰/۱۲	۳	۰/۰۴	S8
۰/۲۸	۴	۰/۰۷	۱	۰/۲۸	۴	۰/۰۷	۱	۰/۰۷	W1
۰/۰۸	۴	۰/۰۸	۴	۰/۰۸	۴	۰/۰۶	۳	۰/۰۲	W2
۰/۱۵	۳	۰/۱	۲	۰/۱	۴	۰/۱	۲	۰/۰۵	W3
۰/۰۶	۲	۰/۰۳	۱	۰/۰۳	۱	۰/۱۲	۴	۰/۰۳	W4
۰/۰۹	۳	۰/۰۹	۳	۰/۰۳	۱	۰/۱۲	۴	۰/۰۳	W5
۰/۲	۴	۰/۰۵	۱	۰/۰۵	۱	۰/۱۵	۳	۰/۰۵	W6
۰/۱۲	۲	۰/۱۸	۳	۰/۲۴	۴	۰/۱۸	۳	۰/۰۶	W7
۰/۰۵	۱	۰/۲	۴	۰/۲	۴	۰/۲	۴	۰/۰۵	W8
۰/۱۶	۲	۰/۲۴	۳	۰/۱۶	۲	۰/۳۲	۴	۰/۰۸	W9
۰/۰۴	۱	۰/۰۴	۱	۰/۰۴	۱	۰/۱۶	۴	۰/۰۴	W10
۰/۰۲	۱	۰/۰۲	۱	۰/۰۲	۱	۰/۰۶	۳	۰/۰۲	W11
۰/۴۸	۴	۰/۴۸	۴	۰/۴۸	۴	۰/۴۸	۴	۰/۱۲	O1
۰/۴۲	۲	۰/۲۱	۱	۰/۴۲	۲	۰/۸۱	۴	۰/۲۱	O2
۰/۳۶	۴	۰/۲۷	۳	۰/۲۷	۳	۰/۳۶	۴	۰/۹	O3
۰/۸	۴	۰/۸	۴	۰/۸	۴	۰/۴	۲	۰/۲	O4
۰/۱۶	۳	۰/۸	۴	۰/۸	۴	۰/۱۶	۳	۰/۲	O5
۰/۸۴	۳	۱/۱۲	۴	۱/۱۲	۴	۰/۸۸	۳	۰/۲۸	O6
۰/۷۲	۳	۰/۴۸	۲	۰/۷۲	۳	۰/۷۲	۳	۰/۲۴	O7
۰/۳۲	۲	۰/۳۲	۲	۰/۳۲	۳	۰/۴۸	۲	۰/۱۶	O8
۰/۸	۲	۰/۱۶	۳	۰/۴	۲	۰/۸	۴	۰/۲	O9
۰/۱۶	۲	۰/۱۶	۴	۰/۴۵	۳	۰/۱۶	۴	۰/۱۵	O10
۰/۲۱	۳	۰/۲۱	۳	۰/۲۸	۴	۰/۲۸	۴	۰/۰۷	T1
۰/۲۸	۴	۰/۰۷	۱	۰/۰۷	۱	۰/۱۴	۲	۰/۰۷	T2
۰/۳۲	۴	۰/۰۸	۱	۰/۰۸	۱	۰/۰۸	۱	۰/۰۸	T3
۰/۱	۲	۰/۱۵	۳	۰/۱	۲	۰/۱	۲	۰/۰۵	T4
۰/۱۸	۳	۰/۰۶	۱	۰/۰۶	۱	۰/۱۸	۳	۰/۰۶	T5
۰/۱۲	۱	۰/۳۶	۳	۰/۲۴	۲	۰/۱۲	۱	۰/۱۲	T6
۰/۲۴	۴	۰/۰۶	۱	۰/۱۲	۲	۰/۲۴	۴	۰/۰۶	T7
۰/۲۴	۴	۰/۱۸	۳	۰/۱۲	۲	۰/۱۲	۲	۰/۰۶	T8
۰/۱۲	۲	۰/۱۸	۳	۰/۱۲	۲	۰/۲۴	۴	۰/۰۶	T9
۰/۰۸	۲	۰/۱۶	۴	۰/۱۶	۴	۰/۱۶	۴	۰/۰۴	T10
۰/۱۲	۳	۰/۰۸	۲	۰/۱۶	۴	۰/۱۲	۳	۰/۰۴	T11
۱۰/۸۶		۹/۸۲		۱۰/۲۳		۱۱/۲۳		۲	جمع امتیاز

نقاط
ضعف

فرصت

تهدید

جمع امتیاز در جدول ۵ نشان دهنده میزان جذابیت هر راهبرد است که بر اساس همین امتیازها، راهبردهای انتخابی در جدول ۷ اولویت بندی شده‌اند.

جدول ۷. اولویت بندی راهبردها، ماخذ: نگارنده

ردیف	استراتژی های انتخاب شده	نمره جذابیت	اولویت
۱	استفاده از بودجه‌های تخصیص یافته در جهت ایجاد زیر ساخت‌ها و تجهیزات مناسب گردشگری	۱۱/۲۳	۱
۲	برگزاری دوره‌های آموزشی خدمات توریستی و آشنا کردن روستاییان به خدمات نوین گردشگری	۱۰/۲۳	۳
۳	فراهم کردن زمینه اشتغال در صنایع دستی روستا و احیا صنایع و فرهنگ بومی روستا	۹/۸۲	۴
۴	تدوین قوانین و مقرراتی در و جلوگیری از تخریب محیط زیست روستا جهت استفاده بهینه از فضاهای طبیعی	۱۰/۸۶	۲

همان طور که در جدول ۷ نشان داده شده است راهبرد استفاده از بودجه‌های تخصیص یافته در جهت ایجاد زیر ساخت‌ها و تجهیزات مناسب گردشگری بیشترین نمره جذابیت را دارد و در نتیجه در اولویت اول قرار گرفته است. بقیه راهبردها نیز با توجه به جمع امتیاز نمره جذابیت اولویت بندی شده‌اند.

نتیجه گیری

امروزه گردشگری به عنوان یکی از مهم ترین راه‌های توسعه و رشد اقتصادی در جهان به شمار می‌رود ولی در ایران به دلایل متعددی هنوز جایگاه واقعی خود را پیدا نکرده است. در برنامه‌ریزی توسعه صنعت گردشگری در هر ناحیه توریستی، شناخت جاذبه‌ها، معرفی آنها به جامعه گردشگری، بررسی امکانات، تأسیسات، تجهیزات و تسهیلات موجود در آن ناحیه، مطالعه و بررسی فرصت‌ها و توان‌های موجود و در نهایت بررسی ابعاد و جنبه‌های گوناگون تأثیرگذار گردشگری بر جامعه میزبان و محیط پذیرای آنان ضروری به نظر می‌رسد. در این پژوهش که به منظور ارائه راهبردهای گردشگری پایدار در روستای دشتک انجام شد، عدد به دست آمده از ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (۲/۳۶) نشان داد که نقاط ضعف بر نقاط قوت غلبه دارد و عدد به دست آمده از ماتریس ارزیابی خارجی (۳/۴۴) نشان دهنده غلبه فرصت‌ها بر تهدیدها می‌باشد و بیانگر این موضوع است که علی‌رغم وجود پتانسیل‌های فراوان گردشگری در روستای دشتک، وضعیت کنونی گردشگری این روستا با قابلیت‌ها و پتانسیل‌های آن تناسبی ندارد. در این راستا در پاسخ به سوال (۱) و (۲) پژوهش، ارزیابی‌ها نشان می‌دهد که مستعد بودن روستا جهت سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری با امتیاز ۰/۳۶، وجود مناظر طبیعی - آثار تاریخی و فرهنگ محلی روستا با امتیاز ۰/۲۴ و آب و هوای مناسب با امتیاز ۰/۲۱ به عنوان مهم ترین نقاط قوت و نداشتن تبلیغات جهت جاذبه‌های گردشگری روستا و تعارض و تفاوت فرهنگ مردم با گردشگران با امتیاز ۰/۱ و کمبود زیرساخت‌های روستایی جهت صنعت گردشگری با امتیاز ۰/۰۸ و عدم تمایل مردم به سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری با امتیاز ۰/۰۷ از مهم ترین نقاط ضعف روستا می‌باشند، همچنین امکان اشتغال‌زایی و استفاده از نیروهای بومی با رونق صنعت گردشگری با امتیاز ۰/۲۸ و بهره‌مندی از طبیعت روستا و آب و هوای مناسب و قرارگیری در ارتفاعات با امتیاز ۰/۲۴ به عنوان مهم ترین فرصت‌ها و عدم شناخت کافی مردم در خصوص صنعت گردشگری و تأثیر آن بر اقتصاد روستا با امتیاز ۰/۱۴ و عدم زیر ساخت‌های مناسب جهت گردشگری با امتیاز ۰/۱۲ از مهم ترین تهدیدهای روستا می‌باشند. پتانسیل‌های بسیاری جهت رونق صنعت گردشگری در این روستا وجود دارد که باید مورد توجه مسئولین قرار گیرد.

در پاسخ به سؤال (۳) پژوهش، نتایج تحلیل ماتریس عوامل داخلی و خارجی نیز نشان داد که راهبردهای محافظه کارانه (بازنگری) برای روستای دشتک باید در اولویت قرار گیرند، راهبردهایی که تلاش دارد با کاستن از ضعف‌ها، حداکثر استفاده از فرصت‌های موجود را ببرد. در این راستا بعد از تعیین نمره جذابیت راهبردها با استفاده از ماتریس

QSPM، راهبرد استفاده از بودجه‌های تخصیص یافته در جهت ایجاد زیر ساخت‌ها و تجهیزات مناسب گردشگری با امتیاز ۱۱/۲۳ در اولویت اول قرار گرفت که نشان دهنده اهمیت به زیرساخت‌ها در جهت احیا صنعت گردشگری می‌باشد. این نتیجه با نتایج به‌دست آمده در پژوهش‌های پیشین نیز همخوانی دارد. زیرساخت و امکانات گردشگری در روستاها نقش مهمی در رونق صنعت گردشگری دارد که باید مورد توجه مدیران و مسئولین قرار گیرد.

بافت‌های روستایی به‌دلیل پیوند گسترده با بسترهای طبیعی و تاریخی دارای ارزش‌های تاریخی، فرهنگی، طبیعی، زیبایی و معمارانه بسیاری هستند که به‌عنوان جزئی از میراث زنده بشری، سرمایه ملی و هویت تاریخی - فرهنگی سرزمین‌مان، حفظ و نگهداری از آنها دارای اهمیت قابل توجهی است. اغلب روستاهایی که دارای بافت با ارزش برای هدف‌های توسعه گردشگری‌اند و به‌عنوان مقاصد گردشگری مورد توجه قرار گرفته‌اند، روستاهایی هستند که دارای بافت با ارزش تاریخی و معماری بوم‌گرا هستند. از طرفی یکی از راهبردهای متنوع‌سازی فعالیت‌های اقتصادی در این روستاها و کاهش وابستگی اقتصادی آنها به منابع آب و خاک، گسترش صنعت گردشگری در این نواحی است. توسعه گردشگری در این روستاها به معنی بالفعل کردن ارزش‌ها و جاذبه‌های معماری بافت روستا و معرفی آن به‌عنوان مقصد گردشگری است. بر همین اساس چنانچه صنعت گردشگری در روستای دشتک احیا شود ضمن رونق اشتغال و اقتصاد در آن، باعث پویایی و سرزندگی در روستا می‌شود و از مهاجرت روستاییان نیز جلوگیری می‌کند و به دنبال بحران کم‌آبی از حالت تک محصولی بودن خارج و به خودکفایی در زمینه صنعت گردشگری خواهد رسید، در نتیجه لازم است تا مسئولان ذی‌ربط در امر گردشگری روستای دشتک ویژگی‌ها و خصوصیات طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مکان‌های مقصد گردشگری روستا را شناسایی نمایند و برای بهره‌گیری از انواع مختلف گردشگری روستایی، الگوهای معیشت و آداب و رسوم خاص، امکانات زیرساختی و رو ساختی را با مشارکت افراد روستا فراهم آورند. فقدان فرهنگ پذیرش گردشگر که ناشی از پایین بودن سطح آگاهی‌های روستاییان نسبت به مزایای گردشگری است به صنعت گردشگری روستا لطمه وارد می‌کند که همت مسئولین را در جهت افزایش آگاهی‌های روستاییان می‌طلبد.

References

- [1] Sanadgol, M., & Sharifinia, Z. (2017). Survey of Developing Tourism Problems (Case study: Ghaemshahr). *Geography (Regional Planning)*, 7(1), 71-83. https://www.jgeoqesh.m.ir/article_44951.html
- [2] Fattahi, N., Ebrahimi Jamnani, L., & ZolfaliporFar, F. (2021). Investigating and Analyzing the Causes of Citizens' and Tourist's Participation in Environmental Protection (Case Study: Mahmoudabad City). *Karafan Quarterly Scientific Journal*, 18(2), 111-132. <https://doi.org/10.48301/kssa.2021.128436>
- [3] Khaksari, A., & Abbasi, M. (2014). Identifying tourism potentials in Kuhrang and proposing appropriate solutions for its tourism development. *Scientific- Research Quarterly of Geographical Data (SEPEHR)*, 22(88), 106-114. https://www.sepehr.org/article_25670.html?lang=en
- [4] Khodapanah, k. (2021). Analysis of Tourism Network in Ardebil Tourism Centers. *Geographical Planning of Space*, 10(38), 259-270. <https://doi.org/10.30488/gps.2020.214782.3162>
- [5] Hejazizadeh, Z., Rajaeirizi, M. A., & Hoseini Amini, H. (2013). Understanding the Strengths and Weaknesses of Rural Tourism Development; A Case Study: Rural Eco-Museum of Abyaneh-Isfahan. *Journal of Tourism Planning and Development*, 2(5), 50-76. https://tourismjournal.umz.ac.ir/article_538.html?lang=en
- [6] Aliyari, V., Sharifzadeh, M., & Ahmadvand, M. (2019). Evaluation of Tourism Effects on Rural Areas of Tourist village of the Central District of Firoozabad County Using Factor Analysis Model. *Tourism Management Studies*, 14(45), 221-247. <https://doi.org/10.22054/tms.2019.24002.1689>

- [7] Roknaddin Eftekhari, A., & Ghaderi, E. (2002). The Rule of Rural Tourism in Rural Development (Theoretical Analysis). *The Journal of Spatial Planning*, 6(1), 23-41. <http://hmsmp.modares.ac.ir/article-21-4582-en.html>
- [8] Ebrahimzadeh, I., & Aghasi Zadeh, A. (2009). The Analysis of Effective Factors in the Expansion of Coastal Region of Chabahar Tourism through SWOT Model. *Journal of Urban - Regional Studies and Research*, 1(1), 107-128. https://urs.ui.ac.ir/article_19938.html?lang=en
- [9] Naderi Mahdei, K., Azani, M., Yaghoobi Farani, A., & Roostaei, M. (2014). Analysis of Rural Tourism in Abyaneh by SWOT Model. *Geographical Researches*, 28(4), 31-44. <http://georesearch.ir/article-1-430-en.html>
- [10] Zarabi, A., & Mahboubfar, M. (2014). Application of SWOT- QSPM Model in Codifying Tourism Development Strategy of the City of Kashan, Iran. *Spatial Planning*, 3(4), 37-58. https://sppl.ui.ac.ir/article_15976.html?lang=en
- [11] Mosavi, M., Aftab, A., Majnoni, A., & Niromand, S. (2019). Development of Rural areas Tourism with emphasis on priorities for investment in infrastructure) case study: Eastern Azarbaijan Province). *Geographical Planning of Space*, 9(31), 35-54. <https://doi.org/10.30488/gps.2019.90105>
- [12] Darvishi, H., Porramezan, E., & MolaeiHashjin, N. (2022). Explaining the effects of tourism on economic development in rural areas of Rudsar In two decades. *Regional Planning*, 11(44), 185-202. <https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.4025>
- [13] Rezvani, M. (2009). *Development of rural tourism (with a sustainable tourism approach)* (F. Rizvan, Ed.). University of Tehran. <https://www.gisoom.com/book/1600808>
- [14] Heidari Sareban, V. (2012). Analysis of obstacles affecting tourism development in Sardabe village, Ardabil city. *Geography and environmental studies*, 1(1), 68-81. https://journals.iau.ir/article_550438.html
- [15] Rezaei, R., & Asadpaski, A. (2015). Analyzing the barriers to tourism development in rural areas of Qazvin province (Case study: Gazarkhan village). *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 46(2), 277-284. <https://doi.org/10.22059/ijaedr.2015.54893>
- [16] Hataminejad, H., & Sharifi, A. (2015). Examines the role of urban tourism development on sustainable urban development (Case study: Sanandaj). *Urban Tourism*, 2(1), 61-74. <https://doi.org/10.22059/jut.2015.54066>
- [17] Papoli Yazdi, M. H., & Saqai, M. (2014). *Tourism (nature and concepts)* (M. Arwana, Ed. 9 ed.). Samt. <https://www.gisoom.com/book/11095065>
- [18] Ghadiri Masoum, M., & Pazaki, M. (2008). The role of sustainable rural tourism in the sustainable development of villages (case study: Pakdasht city). *Geographical Land Journal*, 5(2), 13-22. https://journals.srbiau.ac.ir/article_5351.html?lang=en
- [19] Pazoki, M., Sheikhi, D., & Zand, F. (2021). The Study of Good Governance in Sustainable Rural Tourism Development (Case Study: Sorkkeh Township). *Regional Planning*, 11(43), 64-78. <https://doi.org/10.30495/jzpm.2021.3934>
- [20] Rezaei, A., & Jalilian, S. (2019). The Investigating of Factors on Rural Tourism Management Strategy by Using SWOT Technique and QSPM Matrix in Kermanshah Province. *Iranian Journal of Agricultural Economics and Development Research*, 50(1), 201-218. <https://doi.org/10.22059/ijaedr.2019.250773.668551>
- [21] Doorfar, M. S., & Almasi, H. (2010). The Formulation Of Tourism Strategy Using Analysis Swot Matrix (Case Study: Tourism Organization Of Tehran Province). *Tourism And Development*, 1(1), 97-121. <https://www.sid.ir/paper/227688/en>

- [22] Movahedi, M. M., Aboei Mehrizi, M. H., & Hosseini, A. M. (2012). Using QSPM in SWOT Analysis as a Tool for Strategic Planning Case Study of SAIPA Auto-Manufacturing Group. *Journal Of Industrial Strategic Management*, 9(28), 1-10. <https://www.magiran.com/paper/1294806>
- [23] Saraei, M. H., & Shamshiri, M. (2013). Tourism situation study in the city of Shiraz towards sustainable development using the SWOT Technique. *Geography and Environmental Planning*, 24(1), 69-88. https://gep.ui.ac.ir/article_18581.html?lang=en
- [24] Specialized site for engineering and building control. (2024). *Iran country* [Photograph]. Hom. <http://dl.hom.ir/browseir2/iran/IRAN9.jpg>
- [25] Iraniju. (2024). *The cities of Fars province* [Photograph]. Iraniju. <https://iraniju.ir/wp-content/uploads/Fars-Aria.jpg>
- [26] Topographicmap of Iran. (n.d.). *Satellite map of Abraj Dashtak* [Map]. Topomap. <https://topomap.ir/?n=3245897749&l=ghy>
- [27] Baghbani, R., & Khodabakhshian Kargar, R. (2022). A Knowledge-Based SWOT-Analysis System as an Instrument for Strategic Planning- Case Study of Keyhan Sanat Ghaem Company. *Karafan Quarterly Scientific Journal*, 19(Special Issue), 441-461. <https://doi.org/10.48301/kssa.2021.128446>
- [28] Feridonzadeh, H., & Taghizadeh, M. (2018). Factors Affecting on Location and Formation of Historical-Religious Villages, Case Study: Kazaj and Kalur Villages in Khalkhal of Ardabil Province. *Journal of Housing and Rural Environment*, 36(160), 45-58. <http://jhre.ir/article-1-946-en.html>